

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1941 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till vissa torrlägningsföretag.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 31 januari 1941 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 59, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

1:o) att för betalning av vissa andelar av ett till reglering av Lyckebyån mellan Emmaboda och Kyrkebysjön i Vissefjärda socken av Kalmar län den 18 juni 1910 beviljat lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,280 kronor;

2:o) att för täckande av vissa merkostnader vid Skorpetorp—Skrika dikningsföretag av år 1929 i Fliseryds och Döderhults socknar av Kalmar län må beviljas ytterligare statsbidrag från statens avdikningsanslag med 1,860 kronor.

Beträffande utredningen i ärendena får utskottet, i den mån ej därför redogöres nedan, hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

1:o.

Företag för reglering av Lyckebyån mellan Emmaboda och Kyrkebysjön i Kalmar län.

Den 18 juni 1910 beviljade Kungl. Maj:t lån från odlingslånefonden med 62,700 kronor till reglering av Lyckebyån mellan Emmaboda och Kyrkebysjön i Vissefjärda socken av Kalmar län, varjämte Kungl. Maj:t fastställde plan för arbetets utförande.

Länsstyrelsen i Kalmar län fastställde genom utslag den 30 mars 1922 fördelningen å vederbörande fastigheter av förenämnda lån och ålade därvid följande personer att årligen för vart och ett av åren 1921—1943 ävensom för år 1944 erlägga, Gottfrid Jonsson såsom ägare av $\frac{8}{25}$ mantal Emmabo 1⁷¹ 646 kronor 15 öre respektive 79 kronor 7 öre, Gustaf Carlsson såsom ägare av $\frac{3}{8}$

mantal Grännemåla 1³ 396 kronor 14 öre respektive 48 kronor 48 öre, J. E. Nilsson såsom ägare av $\frac{3}{8}$ mantal Grännemåla 1² 184 kronor 81 öre respektive 22 kronor 62 öre, Gottfrid Niklasson såsom ägare av $\frac{1}{8}$ mantal Bromboda 1³ 124 kronor 86 öre respektive 15 kronor 28 öre, Elof Svensson såsom ägare av $\frac{5}{32}$ mantal Bromboda 1² 119 kronor 37 öre respektive 14 kronor 61 öre samt P. A. Johansson såsom ägare av $\frac{1}{4}$ mantal Andersmåla 1³ 65 kronor 37 öre respektive 8 kronor.

Genom beslut den 13 juli 1934 anvisade Kungl. Maj:t 3,000 kronor till bestridande av kostnaderna för utredning rörande vattenavledningen från Lyckebyåns övre vattenområde till och med Kyrkeby sjön. I anledning härav förordnade länsstyrelsen i Kalmar län den 29 januari 1935 lantbruksingenjören E. Lindqvist att verkställa ifrågavarande utredningsuppdrag.

Kungl. Maj:t har, i avvaktan på slutförandet av vederbörlig utredning, genom särskilda beslut *dels* den 17 november 1933 samt den 20 april och 15 juni 1934 beviljat uppskov till den 1 juli 1935 för vissa delägare i företaget, däribland Gottfrid Jonsson och Gustaf Carlsson, med erläggande av de annuitetsandelar, som för de ifrågavarande fastigheterna från och med år 1933 förfallit eller förfölle till betalning å nämnda lån ävensom räntefrihet under uppskovstiden å samma fastigheters andelar i den oguldna kapitalskulden, *dels ock* den 19 november 1937 medgivit anstånd intill den 1 juli 1938 för Gottfrid Jonsson med erläggande av å åren 1933—1937 belöpande annuiteter å ifrågavarande lån samt för Gustaf Carlsson, Elof Svensson, Gottfrid Niklasson, Ernst Nilsson och Victor Nicklasson, den sistnämnde såsom ägare till Andersmåla 1³, med erläggande av å år 1937 belöpande annuiteter å samma lån.

I en den 12 december 1936 dagtecknad skrift ha sist omnämnda sex delägare i företaget hos Kungl. Maj:t anhållit om ytterligare anstånd med betalningen av ifrågavarande lån. Sedan förut omnämnd utredning i oktober 1938 slutförts av lantbruksingenjören Lindqvist, ha nämnda delägare i en till Kungl. Maj:t ställd skrift av den 17 oktober 1938 anhållit om avskrivning av den del av lånet, som belöpte å deras fastigheter, samt, för den händelse detta ej omedelbart kunde beviljas, anhållit om ytterligare anstånd med erläggande av ifrågavarande annuiteter.

Den 3 november 1938 har Kungl. Maj:t efter att ha förklarats Sig vilja framdeles meddela beslut i anledning av framställningen om avskrivning av lån medgivit anstånd intill den 1 juli 1939 *dels* för Gottfrid Jonsson med erläggande av å åren 1933—1938 belöpande annuiteter å ifrågavarande lån, *dels ock* för Gustaf Carlsson, Elof Svensson, Gottfrid Niklasson, Ernst Nilsson och Victor Nicklasson med erläggande av å åren 1937 och 1938 belöpande annuiteter å samma lån.

I ärendet ha yttranden avgivits av torrlägningskommittén den 28 december 1938, av länsstyrelsen i Kalmar län den 12 juni 1940, av lantbruksstyrelsen den 27 november 1940 samt av statskontoret den 3 januari 1941. Vid länsstyrelsens utlåtande fanns fogat yttrande från lantbruksingenjören Lindqvist.

Enligt den förut *omförmälda av lantbruksingenjören Lindqvist verkställda utredningen rörande Lyckebyån* har den reglering av ån, för vars genomförande ifrågavarande lån utgått, fungerat tillfredsställande till och med år 1923. Därefter har emellertid skörden å vidsträckta arealer ofta blivit antingen helt förstörd eller betydligt minskad genom att ån översvämmat närliggande marker. Enligt vad som utretts ha åns flöden, som varit större under de senare åren, förorsakats *dels* och huvudsakligen av ogynnsamma nederbördsförhållanden, *dels* av under senare år utförda torrlägningsföretag inom Lyckebyåns vattenområde ovanför Emmaboda, *dels* av försummat underhåll av den uppgrävda åsträckan mellan Emmabo och Kyrkebyjön, *dels* genom ombyggnad av landsvägstrumma med mindre genomgångsöppning än den förutvarande, *dels ock* därav att de dimensioner å vattendraget som föreskrivits vid 1906—1907 års syneförrättning varit väl små för att kunna medgiva avbördande av de största vattenmängderna. De genom flödena förorsakade översvämningarna hade därjämte givits ökad omfattning genom den sättning av de ifrågavarande markerna som under årens lopp skett efter åregleringens genomförande.

Lantbruksingenjören Lindqvist har i sitt yttrande över framställningen om låneavskrivning framhållit, *dels* att icke all sökandena tillhörig mark, som inginge i företaget, brukade översvämmas vid flöden, *dels ock* att den mark, som då översvämmades, ej kunde sägas vara alldeles värdelös, utan att dess nuvarande båtnad kunde, lågt räknat, anses uppgå till i medeltal $\frac{1}{5}$ av den som beräknats vid förslagens upprättande. Den del av det oguldna lånet, för vilken återbetalningsskyldighet åvilade dessa marker, syntes därför böra minskas med 80 procent. Med hänsyn härtill har *Lindqvist* beräknat det procenttal, efter vilket var och en av sökandenas kvarstående kapitalskuld syntes böra minskas.

Lantbruksstyrelsen har anfört, att en nedskrivning torde böra ske av den kapitalskuld å ifrågavarande lån, som återstode efter inbetalningen av samtliga annuiteter till och med den senast, d. v. s. år 1940, utdebiterade. En på dylikt sätt bestämd nedskrivning, beräknad efter de av *Lindqvist* föreslagna procenttalen, mot vilka styrelsen icke funne anledning till erinran, belöpte sig till i runt tal 3,280 kronor enligt följande inom lantbruksstyrelsen upprättade tabell:

Ä g a r e	Fastighet	Kapitalskuld efter erläggandet av samtliga annuiteter t. o. m. 1940 års kronor	Föreslagen nedskrivning med	
			procent	kronor
Gottfrid Jonsson	Emmabo 1 ¹	1,875.45	78	1,462.85
Gustaf Carlsson	Grännemåla 1 ³	1,149.80	78	896.84
Ernst Nilsson	„ 1 ²	523.81	78	403.57
Elof Svensson.....	Bromboda 1 ²	346.47	80	277.18
Gottfrid Niklasson.....	„ 1 ³	362.41	66	239.19
				3,284.63

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Av vad i det föregående anförts torde framgå, att båtnaden av företaget för de ifrågavarande fastigheterna icke på långt när uppgått till vad vid företagets igångsättande beräknats ävensom att den huvudsakliga anledningen härtill varit ogynnsamma nederbördsförhållanden. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit skulle en reglering av Lyckebyån i enlighet med något av de vid den senaste utredningen framlagda båda alternativen med säkerhet komma att medföra väsentlig båtnad för därav beroende marker. Då det emellertid är ovisst, när en ny reglering av ån kan komma att genomföras, finner jag i likhet med lantbruksstyrelsen skäligt, att sökandena erhålla den lättnad i återbetalningen av sina låneandelar, som kan vinnas genom att ett statsunderstöd beviljas för åstadkommande av en avbetalning av förevarande lån från odlingslånefonden. Vad angår storleken av sagda understöd ansluter jag mig till styrelsens förslag. Jag förordar alltså, att för ändamålet må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,280 kronor. Härtill synes emellertid riksdagens medverkan böra inhämtas. Bidragsbeloppet bör av lantbruksstyrelsen ställas till statskontorets förfogande för att såsom avbetalning å ifrågavarande lån tillgodoföras avdikningslånefonden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa bidragsbeloppets fördelning å här avsedda fastigheter. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.»

2:o.

Skorpatorp—Skrika dikningsföretag i Kalmar län.

Den 28 november 1932 beviljade Kungl. Maj:t Skorpatorp—Skrika dikningsföretag av år 1929 i Fliseryds och Döderhults socknar av Kalmar län dels statsbidrag från statens avdikningsanslag med 32,670 kronor och dels lån från statens avdikningslånefond med 31,770 kronor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Vid 1934 års riksdag väckta motioner (I: 267 och II: 470) om ytterligare statsunderstöd till ifrågavarande företag avslogos av riksdagen (jordbr. utsk. utl. nr 74). Vidare fann Kungl. Maj:t genom beslut den 21 februari 1936 en av företagets arbetsstyrelse gjord framställning om anslag av statsmedel till ett belopp av 14,630 kronor för täckande av vissa kostnader, som företaget genom skiljedom ålagts att utbetala till entreprenören, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I samband med avlåtande till 1940 års lagtima riksdag av förslag (se prop. nr 100) om försäljning av lotten litt. N (Skorpatorps huvudgård) av kronoegendomen Sandshult i Döderhults socken uppkom, bland annat till följd av framställning i ämnet den 31 januari 1938 från företagets arbetsstyrelse, ånyo frågan om anvisande av ytterligare statsbidrag till företaget för täckande av uppkomna merkostnader. Frågans lösning ansågs emellertid böra

anstå i avbidan på ytterligare utredning i saken. Genom beslut den 8 mars 1940 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att verkställa sådan utredning samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, som kunde föranledas av densamma.

I skrivelse den 29 augusti 1940 har lantbruksstyrelsen framlagt utredning och förslag i ämnet. Över skrivelsen, vid vilken fogats yttranden av lantbruksingenjören E. Lindqvist samt länsstyrelsen i Kalmar län, ha infordrade utlåtanden avgivits den 4 oktober 1940 av domänstyrelsen och den 25 oktober 1940 av statskontoret.

Av tillgängliga handlingar inhämtas: Enligt den fastställda arbetsplanen beräknades båtnaden av företaget till 65,336 kronor 40 öre och kostnaden för arbetets genomförande till 66,882 kronor 34 öre. Genom flera omständigheter ha de slutliga kostnaderna för företaget kommit att stiga till 92,929 kronor 56 öre, därav 2,349 kronor 24 öre utgöra kostnad för syneförrättningen och därmed jämförliga utgifter.

Enär kronan såsom ägare till förenämnda, i företaget ingående fastigheten Skorpetorps huvudgård (Skorpetorp 1¹), i det följande benämnd kronoegendomen, icke sökt företaget och ej heller förenat sig med sökandena eller eljest blivit likställd med sökande, är enligt bestämmelserna i 7 kap. 27 § vattenlagen kronan icke skyldig att för kronoegendomen vidkännas större bidrag till kostnaden för företaget än som svarar mot värdet å den båtnad, dess mark därigenom beredes. Däremot är kronan jämlikt bestämmelserna i 10 kap. 80 § vattenlagen skyldig vidkännas å kronoegendomen belöpande andel av förrättningskostnaden. Vid syneförrättningen rörande företaget har genom torrläggningen uppkommande båtnad å mark tillhörande kronoegendomen Skorpetorp uppskattats till ett värde av 38,696 kronor 20 öre. Kronoegendomens andel i kostnaden för dikningen skall sålunda begränsas till nämnda belopp. I förrättningskostnaderna skall kronoegendomen enligt vid syneförrättningen upprättad kostnadsfördelningslängd deltaga med 59,208 procent. Dess andel i nämnda kostnad utgör sålunda $\left(\frac{59.208 \times 2,349:24}{100} = \right)$

1,390 kronor 94 öre, och kronoegendomens sammanlagda kostnad för företaget uppgår till $(38,696:20 + 1,390:94 =)$ 40,087 kronor 14 öre.

Av övriga delägare i företaget ha icke heller ägarna till fastigheterna Hälleforsshult 1¹ och Skorpetorp 1⁶ sökt företaget. Efter begränsning av sistnämnda båda fastigheters kostnader för dikningen till deras båtnadsvärden och med inräkning av fastigheternas andelar i förrättningskostnaderna enligt de delaktighetstal, som finnas angivna i den i synehandlingarna intagna kostnadsfördelningslängden, komma på sagda fastigheter belöpande kostnader för företaget att utgöra för Hälleforsshult 1¹ 8,949 kronor 74 öre samt för Skorpetorp 1⁶ 206 kronor 18 öre eller sammanlagt 9,155 kronor 92 öre.

Återstående kostnader eller $[92,929:56 - (40,087:14 + 9,155:92) =]$ 43,686 kronor 50 öre ha övriga delägare i företaget att gälda. Enligt före-

nämnda kostnadsfördelningslängd hade deras kostnader vid arbetsplanens fastställande beräknats till 27.269 procent av 66,882 kronor 34 öre eller till 18,238 kronor 15 öre. Företaget har sålunda för nämnda delägare medfört en kostnadsökning av (43,686:50 — 18,238:15 =) 25,448 kronor 35 öre eller med omkring 140 procent av den för deras fastigheter ursprungligen beräknade kostnaden.

I sin förenämnda skrivelse den 29 augusti 1940 har *lantbruksstyrelsen* anförts, att av de åtta fastigheter som, när kronoegendomen samt Hällefors-hult 1¹ och Skorpetorp 1⁶ frånräknades, hade att gälda den uppkomna merkostnaden tillhörde fyra — nämligen lägenheterna Skorpetorp 1⁴, 1⁷, 1⁸ och 1¹² — personer som, enligt vad som framginge av utredningen i ärendet, befunne sig i svag ekonomisk ställning. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som vore förknippade med ifrågavarande företag, syntes rimligt att på nämnda lägenheter belöpande andelar i den uppkomna merkostnaden bestredes av statsmedel. Sistnämnda andelar belöpte sig till i runt tal 1,860 kronor enligt följande inom styrelsen upprättade tabell:

Lägenhet	Procent	Merkostnad kronor
Skorpetorp 1 ⁴	1.095	278: 66
» 1 ⁷	3.726	948: 20
» 1 ⁸	0.539	137: 17
» 1 ¹²	1.968	500: 82
	Summa 7.328	1,864: 85.

Departementschefen har i ärendet anförts följande:

»I samband med avlåtande till fjolårets lagtima riksdag av förslag om försäljning av Skorpetorps huvudgård under kronoegendomen Sandshult förklarade jag mig icke vara beredd att då taga ståndpunkt till frågan, huruvida ytterligare statsbidrag borde utgå till ifrågavarande torrlägningsföretag för täckande av vissa vid företagets utförande uppkomna merkostnader. Jag ansåg sålunda ytterligare utredning erforderlig rörande företagets verkningar på delägarnas ekonomiska ställning samt rörande storleken av den båtnad, som genom företagets utförande verkligen uppkommit för kronoegendomen. Dylig utredning har numera, såsom framgår av vad förut anförts, förebragts av *lantbruksstyrelsen*. Med hänsyn till vad vid utredningen framkommit finner jag mig böra biträda det av *lantbruksstyrelsen* framlagda och av såväl domänstyrelsen som statskontoret tillstyrkta förslaget. Såsom *lantbruksstyrelsen* framhållit synes det nämligen, med beaktande av de särskilda omständigheter som orsakat den avsevärda kostnadsökningen för företaget, vara rimligt, att de andelar av den uppkomna merkostnaden som belöpa på fastigheter, vilkas ägare ha en relativt svag ekonomisk ställning, täckas av statsmedel. Jag förordar alltså, att från statens avdiktninganslag anvisas ytterligare statsbidrag till företaget med 1,860 kronor för bestridande av merkostnaderna för de av *lantbruksstyrelsen* angivna fyra smärre lägenheterna, vilkas ägare icke torde äga möjligheter att av egna me-

del gälda sagda merkostnader. Härtill hör emellertid riksdagens samtycke inhämtas. Omförmälda belopp torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.»

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställningar och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen medgiver,

1:o) att för betalning av vissa andelar av ett till reglering av Lyckebyån mellan Emmaboda och Kyrkebysjön i Vissefjärda socken av Kalmar län den 18 juni 1910 beviljat lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,280 kronor;

2:o) att för täckande av vissa merkostnader vid Skorpetorp—Skrika dikningsföretag av år 1929 i Fliseryds och Döderhults socknar av Kalmar län må beviljas ytterligare statsbidrag från statens avdikningsanslag med 1,860 kronor.

Stockholm den 6 mars 1941.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 10.